

групи загальних правила, стандартів та принципів є основним шляхом регулювання соціального життя [8, с. 121]. Гадаємо, що зростання уваги дослідників з різних наукових галузей до феноменів обов'язку, відповідальності та належного зумовлене характерним для початку ХХІ сторіччя переконанням щодо необхідності напрацювання дієвих схем того, як в умовах сучасного світу активізувати формування нової, більш гуманістичної свідомості, а також відповідної поведінки.

Література

1. Бердяев Н. А. Этическая проблема в свете философии идеализма [Электронный ресурс] / Н. А. Бердяев // Проблемы идеализма. – М.: Изд. Моск. психол. общества, 1902. – С. 91-136. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Berd/_EticProbl01.php
2. Гусейнов А. А. Социальная природа нравственности / А. А. Гусейнов. – М: МГУ, 1974. – 298 с.
3. Дробницкий О. Г. Понятие морали / О. Г. Дробницкий. – М.: Наука, 1974. – 388 с.
4. Матвійчук А. В. Деонтологічна проблематика у філософії Нового часу / А. В. Матвійчук // Нова парадигма – 2012. – Вип. 108. – С. 55-65; Матвійчук А. В. Деонтологічна традиція та антична філософія. / А. В. Матвійчук // Схід – 2012. – № 4. – С. 150-155.
5. Черников М. В. Проблема соотношения сущего и должного в русском общественном сознании конца XIX – начала XX веков / М. В. Черников // Вестник Воронежского государственного университета. – 2001. – № 2. – С. 194-221. – (Серия 1, Гуманитарные науки).
6. Gaus Gerald. What is Deontology?, Part Two: Reasons to Act. Journal of Value Inquiry, vol. 35 (2001): 179–193.
7. Gert Bernard, Morality: A New Justification of the Moral Rules (Oxford: Oxford University Press, 1988), pp. 9-10.
8. Hart H. L. A. The Concept of Law. Oxford: Clarendon Press. 1961. pp. viii, 257.

УДК 378:34(043.2)

Приблуда А. С., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н. В., к.ю.н., доцент

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІЧНОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЮРИСТА

Соціально-економічні і політичні перетворення, що відбуваються в нашій країні, торкнулися і сфери вищої юридичної освіти, системи надання безоплатної правової допомоги. Це, в свою чергу, призвело до

посилення уваги науковців та практиків щодо діяльності юридичних клінік.

З метою підготовки висококваліфікованих фахівців з права та надання безоплатної правової допомоги малозабезпеченим верствам населення в Україні з 1995 року запроваджена юридична клінічна освіта, яка сприяє оволодінню майбутніми фахівцями – юристами практичними навичками та вміннями [5, с. 9].

Щодо визначення, то можна сказати, що юридична клінічна освіта – це нова форма практичного навчання студентів правників, що має на меті формування у них професійних навичок юриста та передбачає надання безоплатної правової допомоги представникам окремих категорій населення, які не можуть самостійно вирішити проблеми правового характеру [2, с. 9].

На думку Н. Сушицької, юридична клінічна освіта виникла як результат переосмислення досконалості методик юридичної освіти [6, с. 17].

А. Артемова вважає, що юридична клінічна освіта забезпечує можливість практичного застосування студентами своїх знань та сприяє вирішенню питання загальнодержавного значення допомоги соціально незахищеним верствам населення, правової освіти населення [1, с. 147].

У цілому погоджуємось з вище наведеними думками, але разом з тим вважаємо, що сутність юридичної клінічної освіти полягає у посиленні практичної підготовки студентів, шляхом залучення їх до практичної юридичної діяльності та надання безоплатної правової допомоги малозабезпеченим верствам населення [4, с. 528].

Правова діяльність юридичних клінік відіграє юридично ціннісне значення у суспільстві. При будівництві правової держави і розвитку громадянського суспільства підвищена необхідність формування правосвідомості і високої правової культури всіх суб'єктів суспільних відносин, оскільки без них неможливо побудувати таку державу і суспільство. Надзвичайно важливим завданням у розвитку громадянського суспільства є поширення і вкорінення серед населення цінностей громадянського суспільства, знань про права, свободи та інтереси, виховання поваги до закону. В свою чергу правова просвіта, як одна з форм правового виховання, має обмежені завдання – дати певні знання з тих чи інших питань права, роз'яснити чинне законодавство, вказати правомірні варіанти поведінки в тій чи іншій життєвій ситуації. З огляду на вище вказане стає очевидним, що значною мірою, і доволі ефективно, це завдання, поряд з іншими установами і закладами, здійснюють юридичні клініки.

Тенденції розвитку юридичних клінік підтверджують, що вони є теж спроможними, у порівнянні з державними організаціями та висококваліфікованими юристами-практиками ефективно забезпечити

реалізацію права громадян. Це, в свою чергу, поступово руйнує стереотип недоступності і неможливості захисту своїх прав та інтересів.

Надалі, визначаючи роль юридичних клінік у формуванні правової держави, можна підкреслити те, що крім, так би мовити, «зовнішніх» завдань, участь у роботі юридичних клінік надзвичайно важлива для правової свідомості та практичних навичок студентів. З однієї сторони, студенти набувають навичок соціальної перцепції: здатність адекватного і повного пізнання себе й інших людей і відносин; досвіду ділового спілкування; комплекс навичок, що забезпечують соціально-психологічну компетентність – здатність ефективно взаємодіяти з оточенням; практики роботи з інформацією та документами; навичок керування і «самоменеджмент» та ін. З іншої сторони, формуються специфічні навички, необхідні для виконання професійних обов'язків, підвищується фаховий рівень та формується відповідний рівень правової культури.

Участь студентів у діяльності юридичних клінік розкриває їх індивідуальність, відчуття їхньої причетності до вирішення громадських справ, відповідно це стверджує їх самореалізацію, що, власне, сприяє розвитку правової держави та правового суспільства. Основними рисами особистості юриста є розумність і здатність мислити, відповідальність, індивідуальність, певна міра свободи юриста, Така особистість є самодостатня, здатна до конструктивної взаємодії з іншими особами.

Отже, активізація та стимулювання розвитку юридичних клінік в Україні є одним із напрямів формування високої правової культури і правової свідомості, ствердження свободи і демократії, через які можна наблизити досягнення конституційної мети – формування громадянського суспільства і правової держави [3].

Таким чином, підсумовуючи вище зазначене, можна сказати, що юридична клінічна освіта – це невід'ємна складова вищої юридичної освіти, що використовується при підготовці фахівців за напрямами «Правознавство» та «Правоохоронна діяльність», яка має відповідну систему, структуру, мету, завдання та принципи.

Література

1. Артемова А. Г. Проблема совершенствования общего и профессионального становления личности студентов юридических вузов / А. Г. Артемова // Актуальные проблемы совершенствования работы с кадрами правоохранительных органов. – М.: Право, 2004. – С. 143-150.

2. Єлов В. А. Юридична клініка: навч. посіб. / В. А. Єлов, С. І. Молібог, Д. Г. Павленко. – К.: Школяр, 2004. – 315 с.

3. Заходи щодо ефективного функціонування юридичних клінік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ronl.ru/referaty/gosudarstvo-i-pravo/88990/>

4. Савелова Ю. М. Роль та значення юридичної клінічної освіти на шляху до євроінтеграції / Ю. М. Савелова // Право і держава в умовах глобалізації та

регіоналізації: матер. наук.-практ. конф., 14 жовт. 2011 р. / Державна податкова служба України, Національний університет ДПС України, 2011. – 338 с.

5. Савчин М. В. Основи юридичної клінічної практики: навч.-метод. посіб. / М. В. Савчин, М. В. Менджул, В. В. Навроцький – Ужгород: Вид-во О. Гаркуші, 2007. – 180 с.

6. Сухицька Н. В. Юридична клініка. Курс лекцій [Текст]: навч. посіб. / Н. В. Сухицька. – К.: Університет «Україна», 2008. – 424 с.

УДК 340.1 (043.2)

Тхорик В. Б., студент,
Навчально-науковий інститут комп'ютерних
інформаційних технологій,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: **Макеєва О. М.**, к.ю.н., старший викладач

КОМУНІКАТИВНА ПРИРОДА ПРАВА

Сьогодні концепція інформаційно-комунікативного розвитку для України вже не є новою. Необхідність становлення інформаційного суспільства та повноцінного входження у світовий інформаційно-комунікативний простір визнана законодавством України і є пріоритетом державної інформаційної політики. Актуальність дослідження зазначеного напрямку зумовлена тим, що, на жаль, вивченню комунікативної природи права і правової комунікації не приділялося достатньої уваги. Пріоритетне місце щодо подібної актуалізації комунікативної природи права посідали теорія інформації, психолінгвістика, соціологія, психологія та ін.

Проблеми комунікативної концепції права розроблялися такими зарубіжними та вітчизняними вченими, серед яких можна назвати Ю. Габермаса, Н. Лумана, Д. Нелкена, Ю. Оборотова, А. Полякова, П. Рабіновича, А. Токарську, Марка ван Хоека, І. Честнова.

Серед сучасних наукових підходів до праворозуміння таких як юридичний позитивізм (нормативізм), соціологічний позитивізм, теорії природного права й психологічне розуміння права набувають концепції інтегративного праворозуміння. Останнє ґрунтується не на механічному з'єднанні, а на взаємодії, взаємозалежності й сполученні у різному співвідношенні принципів, що лежать в основі перших чотирьох підходів. Проте й у філософсько-правовій думці здійснюються лише поодинокі спроби переосмислення права в контексті сучасних тенденцій інформаційного розвитку людства, зокрема, активізації комунікативної діяльності членів суспільства, як приклад, є один із напрямів сучасного інтегративного праворозуміння – комунікативна теорія права А. В. Полякова [1]. Дана концепція запропонована російським ученим